

П. БУКОВИНЕЦЬ

**В РІДНІМ КРАЮ
У ЯРМІ**

ПОЕЗІЇ

Книга друга

1926—1930

П. БУКОВИНЕЦЬ

**В РІДНІМ КРАЮ
У ЯРМІ**

ПОЕЗІЇ

Книга друга

1926--1930

Борцям за волю України:
поляглим, живим і ненарод-
женим присвячую

Автор.

Всі права за автором застережені.

PAWLO BUKOWYNEZ
Poety in Ukrainian language.

Buchdruckerei T. Omeltschenko & G. Tyschtschenko
Kiel

ВСЕ ДЛЯ УКРАЇНИ.

Та прийде час, і ти огністим вродом
Засяєш у народів вольних колі...
(Іван Франко „Мойсей“).

Найкращі скарби України віддам:
Науку, працю, силу і життя!..
З руїн підйдем, збудуєм волі храм,
До рабства не буде більш вороття!..

Настане єдність, гомрульська сила, мир:
До Христа поверне Володимир...
А Бог освятить цілющим смирном Мир
Ладану запах, священним димом!..

Міць зродиться у нерозривній грані:
Свист заводів, загудуть трактори —
Подасть руку рівності нам новий Світ...
Не кров — човни підуть в Чорне море!..

Охоронятиме нас власний Пенат,
Своїми в рух пустимо Машину...
Усобиці зникнуть і опікуи — брат,
Здійсниться мрія — дійдемо до чину!..

І ще раз покажем Світу позитив,
Нехай побачить відкрито карти:
Хто ми такі, хто нас віками гнітив —
Чому йшов нарід з мечами Спарти!..

Як довго Земля — буде маяти стяг—
Тягар неволі досить нас виїв!..
Оповиємось славою — рід Слов'ян...
Столицею сяятиме Київ!..

1930 р.

БУДЕ УКРАЇНА!

... А в серці тільки ти
Єдиний мій, коханий рідний краю.
Леся Українка.

Буде Україна — не в ярмі, не у тьмі..!
Буде Україна — вільна в славі Землі..!
Буде Україна — Соборна, Держава, міцна..!
Буде Україна — з Кавказу до Сяну одна..!

Не прозьбою — нотами здобудем її —
Силою зброї, в єдиній, міцній сім'ї..!
В тяжких і завзятих, в нерівних на полі
Боях:
Будьмо завжди готові, браття, підняти свій
Сцяг..!

Буде Україна — уже годі тих мрій..!
Буде Україна — чистий від трутнів Рій...
Буде Україна — у вольній державі свій
лад,
Буде Україна — ніхто не уярмить назад..!

1930р.

МИ НЕ РАБИ..

Повстанем, бо душа повстане.

(Леся Українка)

Кричати будем на весь голос:

— Ми не раби, і не піддані..!

Всі б'ються за родючий колос,

А роки неволею п'яні

На нас накиннулись, як полоз..!

Нас кують кількома віками...

І заповняють повні тюрми,

Снують колючими дротами

І невірив наслали юрби —

Право здобувають катами..!

Нас так закували в кайдани,

Немов преступників — злодіїв...

О, зненавиджені тирани..!

Це не допоможе, не подіє:

Розірвем силою кайдани..!

Ми вірим завжди в перемогу,

Бо маємо ясну ідею —

Залізо не скує дорогу:

Розкуті гордо підем нею

За Україну — перемогу..!!

Тоді лунатиме наш голос:

— Вже не раби, і не піддані!..

Не кинеться на нас полоз,

У віках не будемо гнані —

Нам зацвіте родючий колос..!!

1930р.

ЗАЖУРЕНІ ХАТИ.

Стоять зажурені хати,
Життя у них не чути,
А порозбирані плоти
Де—де стирчать зігнуті...

Зчорніли золоті стени —
Густим туманом криті,
А чорний ворон пролетить:
Немає чим жититись...

А ворог почами не спить:
З крові руки не вмиті —
Лютує, пімстою кипить,
Вогнем очі налиті...

Вороння летить за село —
В селі нічим жититись,
Мов за водою попливло
І комори розбиті...

Лише сови у коминах
Страшну долю віщують;
Людей тривожать по ночах,
Бо земний „рай" будують...

Стоять зажурені хати,
Життя у них не чути,
А порозбирані плоти—
Свідки стирчать зігнуті..!

1930 р.

ВІКИ.

(Сонет)

Віки, віки, як все проходить—
Кудись пливе, аж до забуття...
Вкрила пороша, а почуття
В серці відгук собі знаходить...

Спіннім, що було, мої друзі,—
Як поливалась кров'ю земля—
В огні ридала, мов немовля:
Сам Бог прокляття слав катюзі...

Меркне історія тих подій...
Сломином проходять цілий рій:
Сумних, тяжких, як на екрані;

А закуті знову рвуться в бій,
Трощить ворогів, як буревій:
Гоїти Україні рани..!

1930р.

Я ВІЛЬНОСТІ РАНО ПОЗАЗДРИВ.

Я вільності рано позаздрив,
Свободу за скоро пізнав:
І зараз свободі не зрадив,
Бо щирим серцем покохав...

З стрільцями йшов сміло за волю,
Здається—міцно тримав щит:
Ніде не сходив з поля бою,
Хоч ворог завзято трощив...

Ми підставляли свої груди
В огонь, а ворог озвірів:
Всі в надії, що воля буде,
А добились неволі днів...

Здолав клятий, хоч не навіки:
Кров лилась на рідній землі—
Могили та свідки—каліки
Документують оті дні..!

О, підставляли свої плечі:
Тягар великий я не вгнувсь...
Ще витримають молодечі
Неволю, але не скорюсь..!!

1926р.

КОГО Я КОХАЮ?..

Кого я кохаю, кого я люблю?—
Люблю Бога і Україну Свою!
Кохаю безмежні зелені степи,
Кохаю шумливі високі ліси...
Широке, грайливе, блискуче Дніпро,
Бистре—кришталеве співуче Дністро;
Сади яблуневі, виноградний плід
І навіть колючий, але рідний глід.
Люблю наші села, люблю і міста,
Люблю походити де трава густа,
Де жайворон в'ється, шелестять жита,
Де воля сміється, життя без кнута.
А у ясні ночі, як світять зірки,
Люблю їх питати, що несуть віки?..
Коли краю воля з неба прилетить—
Засіяє сонце, освітить блакить?..
Аж десь за півночі, як нависне Віз.
Я йду відпочити, бо не чути сліз...
Під ридання, сльози—ніколи не ліг—
Не здавався втомі не жалів я ніг.
В хвилину негоди—ішов уперед
Де грім, блискавиця—плакав очерет.
Часами здіймався високо над край:
Літав, роздивлявся Україну—рай...
Софіївську церкву і Юра—святі,
Я бачив у сяйві з надписом вгорі:
"Господь Милосердний помилує вас!.."

Ще трохи терпіння, бо не прийшов час!"..¹
Летів понад Львовом—не ліпші й дяхи:
Несемо покуту за спільні гріхи!..
Летів—усміхавсь країні—краси,—
Недолю співать в неволі ліси.
Літав, моливсь: „Отче наш, іже єси”—
Єдиний Спаситель,—волю принеси..!
Змилосердись над нами, зм'якши свій гнів,
О Боже коханий, скільки вже віків?...
Боже Милосердний, помилуй сиріт,
Пішли свою ласку, дай нам свій привіт!..
Молю і благаю України син:
Волю, Боже, Волю—падаємо з сил!"..
Кого я кохаю, кого я люблю..?—
Люблю Бога, братів—Країну свою..!!

1929р.

В ПОЛУМ'І.

(Сонет)

...жаль мені, що й сей порив погасне
(Леся Українка)

Горить, палає рідна мова...
Клубки диму б'ються об стелю:
То "вільне,, друковане слово—
З власної тікає в пустелю..!
Ховається в ліси, по горах,
Але росте в могутні дзвони,
А пірати ганьблять на зборах—
Мов роблять морські перегони...
Вітайте „бурю”, грім, ВАПЛІТЕ!—
Вже рідним словом колять очі:
Змусити хочуть зацікавити...
Слава керманичам просвіти!..
Геть тих, що для нас хочуть ночі..!!
О Боже, та доки терпіти??!..

Грудень 1930р.

В РІЗДВЯНУ НІЧ.

Горять свічки, колірується ялинка—
В кутку содух, куття: на дворі мороз—
Під хатою щось дуднить—тихо... хвилинка...
Нараз—коляда: „Народився Христос!“...

Веселі різдвяні голоси діточі—
Чується радість, з душі лунає спів:
„В Вєфлеємі народився сеї ночі
Син Божий. Син Божий!“—партія басів...

Потім чути: „Добрий вечір, господарю!—
Найщасливіших свят нехай Бог пошле!..
І многая літа у Божому Дарі,
Добрий вечір!.. Щасти Вам Боже на все!..

‡

Пишу до тебе, любий брате!..
Ялинка світить—десятки свіч—
Я за столом у „чужій,, хаті,
Шлю всім привіт у Різдвяну Ніч..!

Діти співають—я радів би,
Якби і Вас можна навістити..?
Бо в сім'ї краще я волів би
Дивитись, як ялинка блищить..!

1925р.

ЧИ ЧУЛИ ВИ?..

Чи чули ви ті звуки надридання..?—
В хвилину грому, блискавиць?—

У кого в серці зродилось кохання—
Під блиском світіння зірниць?!

Чи бачили, як грім зламав ялицю..?
Зламав, немов гарматний стріл..!

Хто чув годі плач у гніві землиці!?—
Під громами блиску—німів..!

Чи знаєте, де ваше щастя в обіймах..?
Де співає радість, печаль..?—

Буває—сонце рано ясно зійде,
А потім затягне емаль..!

Чи відчували в природи кохання..?—
В кожному кущику—розмов..!

Послухайте, яке в неї зітхання..
То Україна і любов..!

1927р.

ОСІНЬ.

Осінь листя розсипає,
А вітер несе в світи:
Усе зелене всихає,
Немов не мало мети?!..

Тужить земля, степ чорніє:
Вже відходить ніжний дар—
Ліс сумуючи німіє,
Криють небо згусток хмар..!

Не чуть пташок співомовних,
Немов все входить у сон:
Надходять дні смутку повні,
Природа подає стон..!

Осінь листя розсипає,
З вітром далеко летить,
Квітуче нині всихає,
Але знову буде жить??!

1930р.

ЗІП'ЯТИЙ МАЯК.

І кайло упало знеможених рук,
Земля зачерствіла—пружитися:
Боже, скільки ще в життю нашім мук
З недолею треба ужитися?!..

А Претор сміється з піднятим чолом:
Знедолені землю копають—
Важкі тачки, падають—гонять кнутом,—
Щоденно сотнями вмирають..!

Хижак літаючи, махає крилом,—
Він свіжого трупа шукає:
Їх досить валяється в лісах кругом,—
Півживому очі довбає..!

Не тривка будова вгору піднялась:
На трупах її тяжко триматись—
Дивіться, он стеля від стін розійшлась,
Будова почала хитатись..!

Впаде провізорний - зіп'ятий маяк,
Із нього злетить його пиха—
Розвіються пляни—злого духа мряк,
І скинем кайдани до лиха..!

Виросте з нашої землі Геркулес,
І розумом виведе геній
Україну з цих небувалих „чудес”—
І свіжости вдихнуть легені..!

1930р.

ПІДУ...
(Сонет)

І я піду шукати світ
Овіяний правди ореолою..
Можливо там знайду привіт,
А для тебе, безталанна, волю..!

Попрошу правдоньки в мій край,
Хай спорские в серця людям любови,
О, земле рідна, пам'ятай,
Що за тебе прольється ще крови..!

Не бачу правди ні на мить:
Щоденно гнила спадає темінь...
І закриває нам блакить;

Від матерів беруть синів:
І дере з живого паси Демон—
В часи "найщасливіших,, днів..!

1930р.

СУМНІ ДНІ.

Мій краю прекрасний, розкішний, багатий,
Хто тебе не пащив?

(Шевченко)

Пожовкло листя, лежить у гін,
Чорніє небо—густо хмари,—
А по селах лунаючи дзвін—
Плаче, мов напали татари.
"На сходку!,"—голосять волосні:
"Предналог: зерно, м'ясо, яйця!,"—
Людей згоняють, мов навісні:
"Все треба!,"—грабують поганці.
Пакують вози, спішать убрід:
Часом бува набіг, нещастя—
Замітають за собою слід...
Хтось крикнув: „Партизани—Настя!”
Знялась курява—ось уже тут,
Наче спід землі партизани:
"Знову останне в нас деруть?!"
Міри не знають, ці тирані!...
"Геть від чужого!—покидки хмиз!"
Волосні благали спасіння,—
Ломлячи руки, голови вниз:
"Простіть, це не наше хотіння!,"
Висока, струнка, в руці наган,
З рядів партизан, вийшла Настя:
"Та доки же це?!—ви гірше поган...!
Грабите—робіте нещастя!...,
А благанням не було кінця...
"Годі!—даємо вам спасіння,—

Знайте, що маєм щирі серця,
Але увірветься терпіння...
Черствіє щодня сумна земля—
Скрізь по полях і зелень в'яне,
А дикий звір знов біжить здаля:
Хрило реве, стогне, мов п'яний!..
Підкрадаючись хитро в хліви,
Зиркнувши чи повна кошара—
Спинивсь, заховався за стоги:
"Мабуть, причвалав я не даром?!",

1926р.

НЕ ДЕНЬ І НЕ ДВА.

Не день і не два під мурами мати—
Втираючи очі—під тюрмою:
Вона дивилась на високі ґрати,
Чи не кивне їй син головою?!..

Мури високі—а ґрати ще вище:
І пташки боялись—обминають—
Лише вітер смілий, у ґрати свище,—
Про матір синові сповіщає..!

Даремно матуся ночі не спала:
Сина не довелося уздріти—
Один лиш вітер сказав, щоб не ждала,
Бо годі вже під мурами мліти..!

1930р.

ЯК ЗІЙДЕ РАНОК.

Народнім лицарям, уславленим боями,
Зриваймо радісно квітки.

(О. Олесь.)

Як прийде ранок мій коханий
І розцвітуть прив'ялі квітки—
Тоді з веселістю, убраний,
Їх буду рвати й плести вінки...

Які найкращі розцвітуться,
Я з них красиві сплету вінки
І понесу де трави в'ються,
Де могили лицарів—кістки...

Вінки покладу, помолюся,—
І пахучим зіллям потрушу:
„Спіть, лицарі, вже не боюся—
Сміло вінки на гроби несуть!..“

Як зійде ранок мій коханий—
Розцвітуться прив'ялі квітки,
Тоді в святковому убрані
Завжди кластиму свіжі вінки..!

1927р.

ГРІЗНА ЕПОХА.

А над дітьми козацькими
Поганці панують.

(Шевченко)

—Чому це так!—себе питаю,—
Чому так сумно я співаю?!
—На тобі відбилася епоха!—
Відповідає хтось звисока...
—Веселитися ще не сплоха,
Аж поки не мине епоха,—
Пісні польються чарівні!..

Чому роки люд проклинає?..
Під чужим плотом помирає...
На „волі” в неволі конає...
—Де правда?—людина питає—
Гнітючі роки проклинає:
Владарям шле слова гнівні?!

—Чому цей вік усіх дивує?—
І навіть мертвий його чує!!
Тут і під землею вирує,
Той земний змій громом гарцює,
Немов чаклун гіпнотезує,
Людей, тварин й природа чує
Чаклунські витівки грізні!..

„Як пролетить грізна епоха—
Зійде щастя людям звисока:
Польються пісні чарівні!..—”
Звисока голос чувся мені...

У РІДНОМУ КРАЮ.

Де поділась доля—воля.

(Шевченко).

У рідному краю у ярмі,
Клубочяться ще більше тумани,
Східний грім і падають вогні
Тяжкі, смертельні, наносять рани...

Кругом горить земля, страшні дні:
Життя в димополум'ї клекоче—
Лишаються недогарки—пні,
А Дракон, звихаючись, регоче...!

Чорніє степ, біліють кістки...
З нових могил, що свіжі нариті:
Кому пішлемо ось ці вістки?..
Де щирі серця до нас відкриті?!..

У рідному краю у ярмі,
Заковують щоденно в кайдани...
Східне полум'я несе вогні:
Тяжкі, смертельні, наносить рани..!

1930р.

ЧОМУ СУМНО?..

Чому мені сумно?..
Все чогось немає,
Чогось мені нудно—
Серце завмирає...

Часом нишком сяду
Пісню заспівати,
Наче в ній розраду
Хочу відшукати..!

Журлива ця пісня:
Серце мені крає..,
Гостра, наче вістря,
Але не карає...!

Коли заспіваєм
Кари, а не пісні?..
Коли покараєм
Тих ворогів злісних?..

Що зробили людям..?
Гірше, як за ґратах:
Злидні й горе всюди
Та порожні хати..!

О, ще заспіваєм
Кари, а не пісні...
І винних скараєм
За провини їхні..!!

1930р.

СТРАШНІ ПОДІЇ.

Страшні події настали:
Тікає нарід у ліси;
Вороги мечі підняли...
Лютуючи, немов біси..!

Нема надії на краще:
Як день так нова згряя йде—
Гидра роззявила пащу,
Жертву за жертвою кладе..!

Хватає в пащу й лютує:
Сотні йдуть за один глоток—
І побідно тріюмфує:
Ріки крові—купи кісток..!

Страшні настали події:
Сироти—люди по лісах,
А згряя, немов злодії,
Життя гвалтує на очах..!

✓ 1930р.

В ТЕМЕНІ НОЧІ.

Немов на морі наше життя:
З хвилями б'ємося об скали—
В бурях невпинно, без здобуття,
Штурмуємо кам'яні вали...

В темені ночі штурмуємо тьму,
А море бушує— змагання—
Хвилі сковують наче в тюрму,
Схватить поспішають зарання..!

Годі шукати сонця у ніч...
Буря ущухла в казематі:
—Гей ви, плазуни, то ваша річ,
Нащо підняли бурю в хаті..?!

—Ми смертю заплатим Волі Клич,—
З гордістю стерничі сказали,—
Годі!.. не сплямим своїх облич—
У бурях не в перше вмирали..!

Ніколи не забудем облич,
Як у бурях кров'ю спливали,
Хоч смертю платили Волі Клич—
Високо свій прапор тримали..!

1929р.

У ХВИЛИНУ.

У ту хвилину над рікою,
Схиливши голову на бік:
Душа наповнилась журбою
І струмок горя в серці тік...

Прошовся трохи по рівнині,
Сприймав до серця всю красу:
В ріднім краю, мов на чужині,
Вінок терновий я несу..!

Темніло, небо догоряло—
Останній промінь угорі,
Ніхто мене не запитає:
Чого я ходжу у журбі?!..

У ту хвилину, над рікою,
Задумався, як біжить рік—
Щодня ще з більшою нуждою
В краю людям коротять вік..!

1930р.

МАНДРУВАВ КОЗАК.

...Тихо з ранньою росою,
Де на степу цвіте мак,—
В журбі тихою ходою
Мандрував собі козак...

..Скрізь по полю ті могили:
Де—не—де стоять хрести—
Вічним спокоєм укрили
Нашу славу прадди...

...Тут колись бенкети були—
Не вино, а кров лилась,
Січові гармати гули:
Скрізь тоді чували нас!..

...Все покрито стариною,
А чи вернеться колись?
Чи ще станемо до бою..?
Але, брате, не журись!..

...О, ще буде тих бенкетів...
І чимало ще й могил,
Поки виб'ємо цих кнетів:
Я надіюсь—хватить сил!..

...Тихо ранньою порою
Мандрував собі козак—
Умивався він сльозою—
Край села скрипів вітряк..!

1928р.

БЛІДИЙ МІСЯЦЬ.

Один блідий місяць сяє, сміючись—
Високо в блакиті пливе і пливе,
Його супроводять зірки граючись,
Він силе проміння мов срібло живе,
А хмарки грайливо закривають все...!

Нараз проясниться, немов з—за гори,
Випливає красунь, а з ним і зоря—
І знов розсіває проміння краси:
На степи, долини, ліса і моря—
І знов сміючися—сяючи пливе..!

Люблю ясні ночі, люблю поблукать:
По полю, по саду—лічити зірки..
В чаруючі ночі—йшов щастя шукать—
Забувався денний свій смуток гіркий
Який мені часто моє серце ссав..!

Один блідий місяць сяє, сміючись...
Високо в блакиті плевє і плевє—
Його супроводять зірки граючись
Він силе проміння мов срібло живе,
А хмарки грайливо закривають все..!

1928р.

ЛЕЧУ ТУДИ.

Лечу туди де сонце гріє,
Де свіжо диха вітерець,
Бо у магусі серце мліє
І побивається отець...

Думки летять ген—ген далеко
І знов вертаються умить:
—Тікай, тікай, поки не спека,
Вогонь неволі вже кишить!..

Я полетів би найскоріше,
якби ті крила, що я мав:
Гай—гай, зв'язали найлютіші,
Щоб вільний пташок не літав!..

Розв'яжіться неволі шнури
І дайте лету вільних крил—
Не зупинять китайські мури,
Здобути волю хватить сил!..

Вони ще більше затягають
Шнури неволі й кайдани;
Хочемо чи ні—не питають—
Федерацію нап'яли!..

1926р.

ЗАНЯВСЯ ДЕНЬ.

Наша думка, наша пісня
Не вмере, не загине.

(Шевченко)

Занявся день, а сонця хвилі
Сіяють сяйвом золотим,
Міста і села мої милі
Вгортаються теплом святим...

Пташки літаючи співають
В широкому просторі полів—
Світання ранок величають,
На пасовиську чути спів...

Співають хлопці і дівчата:
Їдуть на конях з нічлігу,
Оживає життя по хатах—
Робота входить у чергу.

Чабан в ріжок овець скликає—
З кошар біжать на поклик свій,
А він—другий корів зганяє
Й завертає на водоній.

А біля клуні стука молот,
Об бабку правиться коса—
Вище сонце, зникає холод,
Випаровується роса.

Дорогами дзвенять хургони—
Ланци бряжчать коло плугів,
А парубки напередони—
Скоріше випрягти волів.

Блищать на ланах свистом коси,
А дужі руки косарів
Криют стерню, грубі покоси,—
Старанних рівеньких рядів.

Немає втоми, лише співи
Радощів на власних полях—
З юрками звихаються діви,
Снопи виростають в піснях.

Скрізь на полях кицить робота:
Благословен роботи день—
На власній ниві і охота,
Легше пливе віддих з грудей.

І матері спішать на поле,
Чути смачний несуть обід:
„О, яке ж то щастя мати волю,—
Любо збирати Божий хліб..!“

1926р.

ЗІВ'ЯЛІ КВІТИ.

Зів'яли квіти в дні похмурі—
Душа боліла, а пісні...
Співала молодь у задумі,
Мов прокидалася у сні...

Палкі слова пісень бурхливих—
Вогнем і стрілами лились:
В дні неволі—годин зрадливих,
Що вужем навколо сплелись!..

„Де незалежна?.. За що бились?!..
Чого заглух свободи дзвін?..
За що ріками кров пролилась?..—
Щоб зараз падать до колін?!?..

О... ідеали... скільки мріяли..!,
А боролись навперегін..!
За те, щоб у мурах згноїли?!..
І гнулися знову в поклін?!!“

В'януть квіти у дні похмурі—
Болить душа за мрії чар,
Чи довго мій нарід у мурах?..
Сприйматиме гніт яничар?!..

1929р.

ХАТИНА -- ПУСТКА.

Край дороги стояла пустка—
Хилилась хатина стара...
Стріха, наче дірава хустка—
Стала непривітна—чужа...

А там жили порядні люди:
Хата красувалась нова—
Цих господарів знали всюди,
А нині—вітер завива...

Господарі жили в достатку:
Прикладом служили для всіх—
Любили Бога, а упадку
Не знало господарство їх..

Настала найтжча година;
В заслання забрали сім,ю—
Пропала порядна родина,—
Потім бічну взяли рідню!..

Край дороги стояла пустка:
Хатина хилилась „стара”—
Стріха, наче з дірами хустка,—
З комина вигляда сова..!

1930р..

МАТУСЯ СПІВАЛА.

Колись мені матуся співала:
Співала різні пісні козачі—
І з піснею і сльозу пускала,
А дні минали мої дитячі...

Зараз з раною в серці по краю
Нанизую мого люду горе—
Знедоленими піснею співаю,
А сльози течуть ріками в море...

І вітер лютуючи шугає—
Хоче розвіяти наші мрії...
І цикльоном з дороги збиває—
Зненацька викрадає надії..!

Я з вітром борюся—він лютує—
Підставляю молодечі груди...
Знесилююсь, а він шлях руйнує...
Й засіває чорної облуди..!

Колись мені матуся співала:
„Ідуть роки і прийдуть лукаві!”—
А з піснею й сльозою пускала:
„Ох, синочку, гинемо в неславі..”

1926р.

ЧОМУ ЦЕ ТАК???

Я невстиджусь, що я ослаб,
Що підступом нас збороли—
Я не буду ніколи раб,
За свої рідні символи!..

Невстиджусь що затупивсь меч,
Що лицарі потомились:
Прийде пора, ми своє візьмем—
Зв волю ще будем битись!..

Я ненавиджу чужі дні,
Що мучать життя віками—
Мліють серця—тяжко мені...
О Боже, зглянься над нами!!

Я не встиджусь що не здобув
У тьмі і в хаосі волю:
Я завжди готовий є й був
За Матір піти до бою!..

Одне для мене лише встид:
Ми мужні, чисельні, сильні...
Нараз блиснем, покажем вид—
Потім „падаєм безсильні”!..

Чому це так!.. Чи такий вік?!..
Чи не всім воля підійшла?!..—
Пролялась кров і застиг слід—
Неволя гірше нап'ялась!..
...Чому це так???

1929р,

Я ВПОДОБИВ ЖИТТЯ.

Бо життя, це клейнод хіба ж є
Що дорожче над нього?

Іван Франко

Я вподобив життя
І всю синь краси,
Ах, нащо ж те буття?..
Як не має мети!..

Ми втомилися всі,
Треба трохи спочить...
Може доля в часі
На роках прилетить!?

Десь високо той спів—
Чути звуки одні...
О, глибокий наш гнів
Нанизали нам дні!..

Я вподобив життя,
Але ясне, не тьму—
Ще чекаю пуття
І всміхнуся йому!..

1926р.

СІДАЛО СОНЦЕ.

Сідало сонце за горою,
Звисали хмари по ріці,
А мушва стаєю густою
Сідала мені по лиці...

Ідучи, спішився додому,
У руці ніс китицю квіт:
Чогось скучно було одному,
Коли блискає громовіт...

Не встиг я спуститись над яром,
Як загуркотіло: гур—р—р—р гур—
Бсиснуло вогненным ударом,
І дощ польявся немов з рур...

Я дививсь, кивав головою—
Відламки дуба по траві...
І людей природа в двобою
Чавить щоденно в нелюбові..

Природа сильна, неблаганна:
З нею ще буде боротьба—
Чекає нас в віках незнання
Упертої праці судьба..!

1927р.

ВЕСНІ УСМІХНУСЯ.

Я перший весні усміхнуся,
Як сонце зігріє цвіт—
Під небо блакитне зів'юся:
Помолюсь Богу за світ..!

Молитись буду довго й щиро
За теплу й свіжу весну,
Щоб сонце до віку світило...
І я під сонцем спічну..!

Щоб сонце до віку світило,
Щоб огрівало мій край,
Щоб і наше серце не мліло—
В спокою жило свій Рай..!

Я перший весні усміхнуся,
З квітів обітру сльозу,
За волю краю помолюся—
Обніму єдність—красу..!

1927р.

ЩОДЕННО ДУМИ.

Щоденно думи сушать мозок,
А я світанку таки жду--
Кінця чекаю отих казок,
Що безустанку нам гудуть..!

Одну надію в серці маю--
Ще пережили дні подій:
Знущання, злидні в моїм краю,—
Взятись за працю краших дій..!

І щиро молюся до Бога,
Щоб Він післав мені терпінь--
І дав ще сили на підмогу:
Витерпіти тяжкую біль..!

Отак щодня одна ця дума--
Торую з нею всі стежки,
А вона тягнеться, як гума,
І залишаються казки..!!

О надіє, я жду світанку!..
І те, що ввижається в снах:
Сонцем освітленого ранку...
І краще життя на ланах..!!

1930р.

ЗАВМЕРЛО ВСЕ.

Завмерло все... Не чути гулу, бою,
Котить вечір чорні хвилі по луках...
Останній гул понісся осокою—
Застигла кров у заціплених руках..!

Потім журбою сходить ранне сонце...
І вітер схиляє тополі стрункі,
Ранок тривоги глядить у віконце—
Не чути вже співу—ті звуки лункі..!

Купається в крові невинна земля...
Сади усихають від зламаних гіл,
Чи скоро всміхнеться пестлива весна..?—
На серці лишився отруєння біль..!

Утихло все... І знову ніч лягає...
Лише де—не—де в лісі закрикне сич,
А темрява увесь наш край залягає—
Регочеться голос страхітних облич..!

1930р.

ЗНОВУ ХАОС.

„Хай буде тьма!“—сказав нам бог земний
І стала тьма, запанував хаос.

(Леся Українка).

І знов той хаос—божевілля,
Той чад, той дим і сморід...
Життя тліє, мов те вугілля,
А в тому чаді нарід...

Смердючим брудом покриває
Красу земну—цвітіння,
А непроханий загортає
І платить нам терпіння...

Снує по краю павутиння:
В очах його ми— муха,
Міцно гніздиться нам на спині,
Жалом довбе між вуха..!

Слова землею помастили:
"Ви всі землі хотіли—
Тепер тягніть, піддайте сили,
В яму тих, що зімліли..!"

Кому і що будем казати,
Як правди десь немає,
Хіба подякувати брату
За те, що доконає..!

Такої дружби дочекались,
О бідна, Сиротино,
Щодня сльозами умивалась,
Як в мачухи дитина..!

1930р.

МИНАЄ КІЛЬКА ВЕСЕН.

Лихо, люди, всюди лихо,
Ніде пригорнутись:
Г. Шевченко.

Минає кілька сумних весен,
Сади вишневі не цвітуть...
Лише ліси зелених сосон
Надхнення волі бережуть...

Куди не глянь, а поля голі.
І навіть плашечки нема...
Одні схилилися тополі—
Журяться, що сумна весна...

Висвистують вітри крилаті:
Нищать сади, зносять верхи...
Господарі кидають хаги—
Жене їх недоля в світи...

Минає кілька сумних весен,
Сади вишневі не цвітуть...
Коли ж засяє сонце ясне?..
Часи нам волю принесуть?!..

1930р.

МРІЯ.

О горе тим, що мають душу чесну!
(Леся Українка).

Одна в мене мрія лишилась проста:
Щераз напружити стремена...
Тримати ще власні знамена...
І здобуту волю цілувать в уста..!

Стала мрія дійсність—Я в бойових лав—
Змагаюсь у найтяжчім бою:
Смерть, чи життя, але за волю!..
І день перемоги Всевишній післав!..

О мріє..! Сходить сірий ранок,
А Україну ще тиснуть у кліщах...
Ще довго й ноги не будуть в стрименах;
Але прийде відплати танок..!
Хоч ще гуляє смерть і чорні хмари...
І в ясир беруть, як колись татари..!!

1930р.

ЖНИВА.

Які веселі українські жнива:
Зацвітають маки, сіючи красу,
Співає вітер у зелених нивах—
Парубки й дівчата збуджують росу!..

А сонечко зраня в личка цілує
Рум'яних дівчат і дужих парубків,
Що до сніданку по коні рахують,—
Стеляться покоси з під рук косарів!..

Пахучий вітер освіжує ранок,
Дорідне колосся пливе по степу—
З нього спливає росяний серпанок,
Виблискують коси об пашню густу!..

Немає втоми, йде робота з співом,
Виростають ряди височезних кіп—
Господарські руки працюють вміло,
До пуття доводять Богом даний сніп!..

Які веселі українські жнива,—
Та куди погляниш—повно косарів,
Пташечка співають, радіє нива,
Скрізь іде робота під веселий спів!..

1926р.

ЗРИВАЄТЬСЯ БУРЯ.

Зривається буря, будуть дні негоди,
Здається, в природи я не бачу згоди:
На вітрах летить страшна вість мені..!

О, не весело мені, бо дні похмурі—
Не сонце ясно сходить, а з дощем бурі:
І знову наші заплакані дні..!

Мені легше стане, як трохи поплачу,
Може світом нуджу і дні марно трачу:
Такі золоті, любі дорогі..!

Світанку мій ясний, бачу, що сумуєш...
Певно тобі важко— це й у мені чуєш:
Хочеться бачить світлоясні дні..!

О, мабуть, не скоро будуть дні солодкі:
Щоденно забивають життя в колодки,
Але ідеї не знищать ці дні..!!

1926р.

НЕ БОЮСЯ СМЕРТІ.

Поет не боїться від ворога смерті,
Бо вільна пісня не може умерти...
(Л. Українка).

Я не боюся смерті в боротьбі,
У завзятім бою з ворогами:
За волю, за рідний край, що в ярмі—
Ворожими топчеться ногами..!

Я не покину ніколи той шлях,
Шлях боротьби—порвати кайдани—
Віками вороги: москаль і лях,
Наносили Україні рани..!

Нарід закутий вмирає в ганьбі,
А до мети городять дорогу...
О, ще позмагаємось в боротьбі:
Розкуємо заковані ноги..!

Довга війна, але ще хватить сил,
Обстояти свою батьківщину—
Ніколи не зломають наших крил,
І не спинять летіти до чину..!

Затихли стріли, не світять вогні:
Покрили країну темні сили,
Знову наступили прокляті дні,
По степах збільшуються могили..!

Я не покину своєї мети:
Вибороти Україні Волю—
Ціле життя змагатись буду йти
З ворогами у найтяжчім бою..:

1927р.

СПІВАЄ КОЛОС.
(Сонет)

Послухайте, як співає колос,—
Живучим подихом зціляє...
Буття симфонію співає...
Далеко чуть чаруючий голос...

Неслася гучно під небесами,
Могутьньо правічна леліла...
Симфонія смутком летіла...
Співало колосся над ланами...

Спадає сонце, поля чорніють,..
Дзвінок перепілок втихає,
А ліси сумуючи—німіють...

Ніч... На полях не співає колос—
Симфонія гучно не грає,
А серце б'ється—в тривозі голос..!

1929р.

НОВИЙ РІК.

У грізний час, в негоду бурі
Ми справляєм новий рік:
Не весело і дні похмури,
І запустілий наш тік..!

Не так святкуєм, як ми хочем,
В. такий урочистий день—
Де не глянь—заплакані очі,
Мертве мовчання мов пень..!

Один одному співчуваєм,
Хто носить з терну вінець—
Себе взаємно поважаєм,
Чекаючи на кінець..!

У душі згадуєм Державу
І минулий моноліт,
А нині—покрила темрява
Цих закутих кілька літ..!

В неволі пізнаємся браття,
В нужді згуртуймо ряди:
До ворогів будьмо завзяті—
Ще вирвемося з біди..!

В нашій душі надій, бажання:
Повний в стогах бачить тік—
Не згасло до волі кохання,
Зустрічати кращий рік..!

1930р.

ЛЕЧУ ДУМКАМИ.

Лечу думками у відоме,
Несу мету—лавровий цвіт:
Не боюся ніколи втоми—
Стою твердіший, як граніт!..

Хоч буду й довго на „вигнанні“.
Але не пущу я сльозу—
Завжди вірний цій Безталанній
У бурю громів і в грозу!..

Усе навколо мене дише:
Росте, ворухиться, цвіте—
Ніщо мене не заколише,
Бо те „цвітіння“—то чуже!..

Країні вірний до загину:
І не боюся тих могил—
Свою м'яту я не покину,
Буду боротись скільки сил!..

Замість сотень—тисячі стануть
І проведуть свою мету:
Борці ніколи не пристануть—
Соборну хочемо Одну!..

1928р.

ХТО..?

Хто шепоче під горою..?
Хто в сльозах співає пісню..?
Хто жалісно рве струною..?
Чого серцю в грудях тісно..?!

Хто ридає, аж у хмарах..?
Хто співає тугу—думи..?
Хто конає там... на нарах..?
В яму кидають без труни..!?

Хто це..?! Чиї блищать очі..?
Хто ховається по нивах..?
Хто вривається впівночі..?
Що шукають по могилах..?!

Хто шукає щось між нами..?
Хто вриває пісню—струни..?
Хто не людськими шляхами..?
В серця кидає буруни..?!

Хто віками нас чатує..?
Хто заглушує нам струни..?
Хто над нами все лютує..?
Нашу славу рвуть буруни..!!

Хто це..? Хто це..? В нас шатрує..?
Хто готує для нас труни..?
Хто віками нас шматує..?
Годі!!.. Гроном грайте струни!!
Ми заглушимо буруни!!!...

1930р.

В ТЕМНІ НОЧІ...

Моя Україно
За що тебе сплюндрували.
(Т. Шевченко)

В темні ночі ми співали
У густому лісі гір,
Наші серця не мовчали,
А на спів наш рикав звір..

Ми про край свій сумували,
Чекаюче все весни—
З нами дерева шептали,
Хтіли радість принести..

Чорні ворони злітали,
Укривали нам поля,
Хмари сонце заховали,
Щоб не грілася земля..

Дикий звір летів зі Сходу.
З краю сотні жертви дер:
О, чимало усіх з двору
„Рідний” Сибір в тайзі жер..

Замовчали ліси й гори,
Дали звірям розійтись,
А вони у всякі нори
Заходилися іти..!

Все до себе загребали—
Міцно клали в пазурі,
Чимраз більше полювали
Пазурями по душі..!

Край великий, душ багато.—
Всіх не сила віднайти—
З люттю ревом аж до хати:
Роззявляючи клики...

Вони юрбами—навали
По кістках ішли в село—
Очі пімстою палали,
Нарід давно відчув зло..!

До господарів порядних,
Щоб найбільше потягнуть...
О, вороги кровожадні,—
І вам клики відірвуть..!!

1930р.

МЕНЕ ПИТАЮТЬ ..

Мене питають: чого сумно співаю,
Чому беру таку сумну ноту,
Чи справді ніколи радості не маю,
Чи в голові багато турботи?..

Турботи чимало, бо сумно співаю...
І сам голос на смуток заводить—
Думками далеко по краю літаю
І звідти ввесь сум мені надходить...

Часами сам з вітром по краю несуся
О, скільки набачуся там злого—
Я навіть у серця людям подивлюся,
А там—нема радості нівкого..!!

1930р

БАЖАННЯ.

Не сповнились мої бажання:
На серці рани і згадки—
Погасло сонечко зарання
І меркнуть останні зірки..!

Чому моя судьба лютує?..
Чому всихає мій садок?..
Чому шляхи мені руйнує?..
З терну плете мені вінок..?!

І серце пробите кинжалом:
Стікає кров'ю по землі,
А гадя з отруєним жалом
Стережуть дорогу мені..!

І вже ось шостий рік недоля
Наділа тяжкі кандали:
Ярмо залізнеє—неволя—
Ми несемо немов воли..!

І наша рідная земляця
З нами черствіючи сумна:
В ярмі втомились—кровавиця
Тече з зморщеного чола..!
Ще здійсняться мої бажання—
Відійдуть пекучі думки,
Ще зійде сонечко зарання
І ясно засвітять зірки..!!

1926р.

СОХНЕ КАЛИНА.

Росла в лузі калина,
Рясно цвіт пустила:

Молодая дівчина
Калину ростила...

Та не довго калині
Сонечко всміхалось...

Зажурилась дівчина:
Калина всихала....

Плаче бідна дівчина—
Гіренько ридає:

„Люба моя калина,
Блідне, усихає!”.

На степу біля церкви,
Музики не грають...

Дівчина, немов мертва.—
Калина всихає...

А хлопці го дівчини:
„Чого так змарніла?—

Чи ж можна за калини,
Щоб дівчина мліла?”.

„Калину я ростила —
Як мати голубить...

Вона сохне й не мило—
Чи зацвіте вдруге?”

За калиною тужу,
Горюю щоденно—
Чи даром світом нуджу?—
Чи так все буденне?"...

1929р.

ВИЙШОВ РАНО.

Вийшов рано на двір—
Вже сніги попливли,
І струмочки із гір
По ярах загули...

Зашуміла вода -
В день останній зими,
Не лишилось сліда,
Сніг злякався весни...

Зеленіє трава,
Розвивається лист,—
Чути пісні слова—
Соловейків десь свист...

Вийшов рано на двір—
Поклонився весні,
Звеселився мій зір:
Сонце світить мені..!

1928р.

ЩЕ РАНО СЛАВИТЬ.

Встане Україна
І розвіє тьму неволі.
(Т. Шевченко)

Ще рано славить перемогу:
Справлять тріумф, співають пісні,
Хоч ви пригнобили Небогу
Й закували руки міцні..!

Хоч ми закуті, в крові чола,
Але не заржавілий меч:
Обідрана Небога й гола
Буде рубать голови з плеч..!

Брати стоять ще на сторожі,
Стережуть з-за високих гір:
Куди їдуть полки ворожі,
Куди спрямовують свій зір..?!

Ще рано співають перемогу
І прославляться на весь світ,
Що Україну, цю Небогу,
Покорили й зробили Міт..!

Прийде пора і знов довкола
Військом границі обкладем...
І звеселяють наші чола—
У вільнім краю заживем!..

1929р.

ПЛИВЕ ЖИТТЯ.

Не квітами пливе життя—
Не бути дома в ріднім дому...
З дідівського, мов те сміття
Вимели й не кажи нікому..!

Ось це життя—квляють в яру:
Мати дитя—красу голубить—
Годин щоденних чує гру:
Рідну красу й під плотом любить.

Ось це життя: тута і плач—
Шляхи зчорніли й темні люди,
А деж обіцяний калач..?!...
Ще галасують: буде, буде..!

Потішанню немає меж:
В полі—волі—повно сваволі—
І не відгонишся від стеж...
Ось це життя в раю, „без болі..!“

Ростить земля надиво всім:
Вужів, вовків, звірів крилатих—
Звіринцем став мій рідний дім,
В садах вишневих цих багатих..!

1930р.

В ЖУРБІ ЗАСПІВАЮ.

У журбі пісню заспіваю,
У сльозах проводжу я дні...
О, скільки тих сліз проливаю,
А чи допоможе щось мені?!..

Як довго буду проливати
Серед знедолених людей?..
Як довго серцю сумувати
І вириватися з грудей?!..

Коли ж ще весело всміхнуся..?
І свіжі квіти підру рвать..?
Коли ж я, радіщами вп'юся..?
Чи довго цього буду ждати..?!

Здається ще довго чекати,
Як квіти в саду зацвітуть,
Щоб ми могли ті квіти рвати—
Стелити ними нову путь..!?

Я жду ще їхнього цвітіння,
Як зазеленіють сади—
Серце набирає терпіння.
І переборює труди..!?

1927р.

У ТОМУ САДУ.

У тому саду пустіють стежки:
Покриті густо муравлиською,
А там колись співали козаки—
Такі мені рідні і близькі...

А що за дні сьогодні?—Злиднів дні..!
Звисають хмарища вогнисті..
Костри горять—збільшуються вогні—
По людях ходить „тиф плямистий..!“

Коли ж небесний гряне буревій?..
І час слезистомарудливий
Змете з деспотом, очистить край мій?—
З стежок обмиє муравлисько??!..

1930р.

ВИБЛИСКУЧЕ СОНЕЧКО.

Як виблискує сонечко ясне,
Життю проміння воно дає—
Вечоріє і день уже гасне,—
Сонечко вмираючи жие...

Завтра сонечко вернеться знову
І промінням буде поле мить,
І зогріє зелену діброву,
А людина?.. О, раз буде жить...

Знов виблискує сонечко ясне,
А у мене до нього любов:
Та нехай мені день ще не гасне,
Бо до мети я ще не дійшов..!!

1926р.

О, ДНІПРЕ..!

О, Дніпре, граєш степами по рівнині:
Минаєш кручі, скелі, нетри, береги—
Цвітуть квіти, усміхаються людині...
На твоїх берегах кладуть сіно в стоги,
А воли й коні пасуться по долині...

Я закохався в твоїх блискучих хвилях,
Що пробивають цю силу гранітних скал:
Співають пісню слави на довгих милях,
А у мене збільшується гнів і запал:
Доки ярмо триматимемо на шиях...?!

О, Дніпре, поможи ще ворогів бити...
І підняти стяги, Соборної мети:
Бо я готовий уже йти відітстити—
За Україну ще кров пролляти піти..!
В боротьбі умерти, або вільно жити..!!

За мною, браття!.. всі, всі, хто хоче волі!?...
Хто духом сильний і має ще гострий меч?!..
Хто не лякається ні раи, ані бєлі?!—
Будуть летіти ворожі голови з плеч..!—
Підіймемо знову свої стяги Волі!...

1929р.

ЛЮБИВ ВИХОДИТЬ.

Любив виходить на ніч у поле
І там з зірками розмовлять,¹
Я їм довіряв і своє горе,
А вони хмурачись—мигтять...

Безмежна синь—місяць золотавий—
Яка незміряна блакить,
А мені відповідають трави:
„Людина здобуде zenit!“..

„Людина”—яке прекрасне слово:
Вона звір, „янгол” і опир...
О, скільки б могла здобути нове,
Якби зробить у світі мир ..!

А скільки ще у боротьбі років
Незнаного здобуде світ—
На мільярди постушить кроків,
Що нам тепер здається міт..

А ніч?.. Ніч пройде і буде ранок:
Всьому буде колись кінець—
Була колись тьма і став світанок,—
Над нами Всесильний Творець..!

Любив виходить вечером в поле...
І там з зірками розмовлять,
Там, немов забувалося горе,
А зірки вістку сповістять..!

1928р.

ТОВАРИШЕВІ,

Глибоко в серці заховай
Мій гнів до непроханого часу!..
Не йди до них і не прохай—
Їм з нами не п'ять з одної чаші.

Не йди до них і не прохай:
Спасіння і волю Батьківщині—
То не друзі, запам'ятай!..
За приязнь нашу ми від них гинем..!

Розмова з ними—гострий меч—
В цьому віках переконались,
Найкраще, друже, пліч—об—пліч
Йти за волю, штурмувать вали!..

Не йди до них і не клян'чи—
У них серця нікого немає,—
За добре слово—у ланци:
У ярмі століттями конаєм..!

О, вибухне гніву вулкан—
Зальєє нечисть лава вогниста:
На новій землі буде храм,
Храм справедливий, без крові—чистий!..

Глибоко в серці заховай
Мій гнів до непроханого часу!..
Не йди до них і не прохай—
Не п'ять їм з нами з одної чаші!!...

1930р.

ПЕРО ЗАМІНЮ НА ШАБЛЮ.

Перо заміню на шаблю гостру:
Ще раз кинуся з ворогами в бій—
З дороги не збочу, піду просто—
Це одинокий за волю шлях мій!..

Не злякає тортурами ворог,
Буду боротись за села й міста,
І знов Золотоверхий в прапорах
Вільно підійме руки до Христа..!

Засяє воля, любов, братерство,
Розірве кайдани рідна з'ємля—
Соборними прапорами чести
Красуватимуться села й міста..!

Тоді край мій—віками закутий—
З Тихого Дону до міста Хуста
Відкине усобиці—отрути,
Знов з'єднаємось цілунком в уста..!

По всій Україні в церквах дзвони
Сповідять світу воскресіння час:
Віками мученик світ пригорне—
У сім'ю Європейську прийме нас..!

Засяє Герб України—Тризуб,
І на Розкованій цілющим днем
В церквах: Лаври, Юра, в нових ризах,
Освятять Волю Святійшим Вогнем!..

1929р.

ЗМІСТ.

Стор.

Все для України	3
Буде Україна	4
Ми не раби!	5
Зажурені хати	6
Біки (Сонет)	7
Я вільности рано позаздрив.	8
Кого я кохаю?	9
В полум'ї	11
В Різдвяну ніч	12
Чи чули ви?	13
Осінь	14
Зіп'ятий маяк	15
Піду (Сонет).	16
Сумні дні	17
Не день і не два	18
Як зійде ранок	19
Грізна епоха	20
У рідному краю	21
Чому сумно?	22
Страшні події	23
В темні ночі	54
У хвилину	25
Мандрував козак	26
Блідий місяць	27
Лечу туди	28
Занявся день	29
Зів'яли квіти	31
Хатина пуста	32
Матуся співала	33
Чому це так???	34
Я вподобив життя	35
Сідало сонце	36
Весні усміхнуся	37
Щоденні думи	38
Завмерло все	39
Знову хаос	40

Минає кілька весен.	41
Мрія.	42
Жнива.	43
Зривається буря.	44
Не боюся смерті!	45
Співає квілок.	46
Новий рік.	47
Лечу думками.	48
Хто?	49
В темні ночі	50
Мене питають.	51
Бажання	52
Сохне калина	53
Вийшов рано	54
Ще рано славить	55
Пливе життя	56
В журбі заспіваю	57
У тому саду	58
Виблискує сонечко.	58
О Дніпре!	59
Любив виходить	60
Товаришеві	61
Перо заміню на шаблю	62

125